

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL I. B., V. B. IR BANKO LUMINOR BANK AS GINČO NAGRINĖJIMO**

2019 m. rugpjūčio 28 d. Nr. 242-341
Vilnius

Lietuvos bankas gavo advokato A. K. (toliau – atstovas), atstovaujančio pareiškėjų I. B. ir V. B. (V. B.) (toliau – pareiškėjai ir kiekvienas atskirai pareiškėjas, pareiškėja) interesams, kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjų ir banko *Luminor Bank AS* Lietuvos skyriaus (toliau – bankas) kilusį ginčą dėl kredito sutarties nutraukimo pagrįstumo.

Nustatyta:

2008 m. kovo 31 d. pareiškėjai ir bankas sudarė būsto kreditavimo sutartį Nr. *duomenys neskelbiami* (sutartis sudaryta su banku *Nordea Bank Finland AB*, kurio teises ir pareigas perėmė bankas) (toliau – kredito sutartis), kuria bankas pareiškėjams suteikė 179 069,00 JAV dolerių kreditą gyvenamojo namo, esančio *duomenys neskelbiami*, statybai užbaigti. Kredito sutartyje šalys susitarė dėl šių kredito suteikimo sąlygų: 0,66 proc. banko maržos, 6 mėnesių LIBOR bazinės palūkanų normos (fiksuta palūkanų norma netaikoma), linijinio mokėjimo metodo. Kredito sutartyje nustatyta kredito grąžinimo pradžia – 2008 m. spalio 5 d., pabaiga – 2040 m. kovo 5 d. Prievolės įvykdymas užtikrintas nekilnojamojo turto hipoteka.

2008 m. rugsėjo 3 d. šalys pasirašė papildomą susitarimą prie kredito sutarties, kuriuo buvo pakeistos kredito sutarties Specialiosios dalies sąlygos: nustatyta 3 mėnesių LIBOR bazinė palūkanų norma ir atidėta kredito grąžinimo pradžia – 2009 m. balandžio 5 d. Visos kitos kredito sutarties sąlygos liko nepakitusios.

Pareiškėjų prašymu 2012 m. balandžio 27 d. šalys pasirašė papildomą susitarimą (toliau – 2012 m. balandžio 27 d. papildomas susitarimas) prie kredito sutarties, kuriuo mokėjimo metodas buvo pakeistas iš linijinio į anuiteto, nustatyta 0,66 proc. marža, dvejiems metams nustatyta fiksuota palūkanų norma JAV doleriais ir nustatyta sąlyga, kad, pasibaigus dvejiems metams, bus taikoma 3 mėnesių LIBOR bazinė palūkanų norma. Nustatyta kredito grąžinimo pradžia – 2012 m. rugpjūčio 5 d. Taip pat šiuo papildomu susitarimu kredito sutartis buvo išdėstyta nauja redakcija. Remiantis šiuo papildomu susitarimu, pareiškėjų mokama metinė palūkanų norma – 2,04 proc. (0,66 proc. marža + fiksuota palūkanų norma).

2016 m. rugpjūčio 10 d., pareiškėjams pradėlus mokėjimus pagal kredito sutartį, bankas vienašališkai nutraukė kredito sutartį.

2016 m. gruodžio 2 d. pareiškėjai ir bankas sudarė skolos grąžinimo susitarimą *duomenys neskelbiami*, kuriuo šalys susitarė, kad laikotarpiu nuo 2016 m. gruodžio mėn. iki 2017 m. gegužės mėn. pareiškėjai skolą bankui grąžins dalimis mokant kas mėnesį po 600 Eur iki 2017 m. gegužės 19 d.

2017 m. birželio 19 d. šalys sudarė papildomą susitarimą, kuriuo susitarė dėl kredito sutarties galiojimo atnaujinimo. Šiuo susitarimu šalys patvirtino, kad kredito gavėjų negrąžinta suma bankui 2017 m. birželio 19 d. sudaro 146 411,60 JAV dolerio, iš kurių negrąžinta kredito dalis – 135 947,06 JAV dolerio, įsipareigojimų nevykdymo palūkanos – 10 274,72 JAV dolerio, nesumokėtos kredito palūkanos – 189,82 JAV dolerio.

2017 m. birželio 28 d. šalys sudarė papildomą susitarimą, kuriuo susitarė, kad pareiškėjų pradelsta skola bankui sudaro 10 465,30 JAV dolerio (iš jų – 189,82 JAV dolerio palūkanos), o bendra negrąžinta kredito suma bankui – 146 412,36 JAV dolerio. Taip pat šiuo susitarimu buvo pakeista kredito valiuta iš JAV dolerių į eurus ir nustatyta 6 mėnesių EURIBOR bazinė palūkanų norma bei padidinta 3,50 proc. marža.

2018 m. sausio 16 d. raštu bankas pareiškėjams pateikė reikalavimą sumokėti 1 520,87 Eur skolą iki 2018 m. vasario 19 d. ir įspėjo, kad, pareiškėjams nesumokėjus skolos iki 2019 m. vasario 19 d., bankas priims sprendimą dėl vienašališko kredito sutarties nutraukimo. 2018 m. gegužės 17 d. raštu bankas pakartotinai pareiškėjams pateikė reikalavimą sumokėti 1 898,21 Eur skolą iki 2018 m. birželio 20 d. ir įspėjo, kad, pareiškėjams nesumokėjus skolos iki 2018 m. birželio 20 d., bankas priims sprendimą dėl vienašališko kredito sutarties nutraukimo. 2018 m. rugpjūčio 23 d. raštu bankas pakartotinai pareiškėjams pateikė reikalavimą sumokėti 2 318,39 Eur skolą iki 2018 m. rugsėjo 26 d. ir įspėjo, kad, pareiškėjams nesumokėjus skolos iki 2018 m. rugsėjo 26 d., bankas, vadovaudamasis kredito sutarties Bendrosios dalies 11.1 papunkčiu, Civilinio kodekso 6.217 straipsniu bei 6.874 straipsnio 2 dalimi, nuo 2018 m. rugsėjo 26 d. vienašališkai nutraukia kredito sutartį, t. y. kredito sutartis laikoma nutraukta nuo 2018 m. rugsėjo 26 d.

Pareiškėjams nesumokėjus skolos, bankas 2018 m. rugsėjo 26 d. vienašališkai nutraukė kredito sutartį.

2018 m. lapkričio 2 d. išduotas Vilniaus miesto 19-ojo notarų biuro notaro Mindaugo Kačergio vykdomasis įrašas *duomenys neskelbiami* (toliau – notaro vykdomasis įrašas), kuriuo nurodoma, kad pareiškėjų skolinio įsipareigojimo bankui suma – 127 351,53 Eur (negrąžintas kreditas – 126 660,55 Eur, nesumokėtos palūkanos – 181,90 Eur, nesumokėtos netesybos – 509,08 Eur). Šio įrašo pagrindu antstolis Donatas Kisielius 2018 m. lapkričio 15 d. pradėjo vykdomąją bylą Nr. *duomenys neskelbiami* ir pareiškėjams įteikė raginimą įvykdyti notaro vykdomąjį įrašą per 30 dienų terminą.

2018 m. gruodžio 3 d. pareiškėjų atstovas pateikė bankui pretenziją: joje reikalaujama nutraukti vykdomąją bylą, atnaujinti kredito sutartį ir kompensuoti nuostolius.

2019 m. sausio 10 d. bankas pareiškėjo atstovui pateikė atsakymą, kuriuo atsisakė tenkinti pareiškėjų reikalavimus.

2018 m. gruodžio 11 d. pareiškėjai kreipėsi į Vilniaus miesto apylinkės teismą prašydami pripažinti 2016 m. rugpjūčio 10 d. bei 2018 m. rugsėjo 26 d. kredito sutarties nutraukimus neteisėtais ir taikyti laikinąsias apsaugos priemones – sustabdyti antstolio Donato Kisieliaus vykdomąją bylą.

2019 m. vasario 19 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismas pareiškėjams nepašalinus kreipimosi trūkumų (nesumokėjus 53 Eur teismo žyminio mokesčio) priėmė nutartį, kuria pareiškėjų prašymas laikytinas nepaduotu ir grąžintas pareiškėjams.

2019 m. vasario 21 d. Vilniaus miesto apylinkės teismas nutartimi panaikino pritaikytas laikinąsias apsaugos priemones – vykdymo veiksmų vykdomojoje byloje, kurioje vykdomas skolos išieškojimas iš pareiškėjų pagal notaro išduotą vykdomąjį įrašą, sustabdymą.

Pareiškėjams apskundus 2019 m. vasario 19 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo nutartį, Vilniaus miesto apygardos teismas 2019 m. balandžio 11 d. nutartimi paliko nepakeistas Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. vasario 19 d. ir 2019 m. vasario 21 d. nutartis.

Pareiškėjų atstovas kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu nagrinėti vartojimo ginčą. Prašyme nagrinėti vartojimo ginčą pareiškėjo atstovas nurodė, kad bankas apskaičiuodamas pareiškėjų skolą neteisingai pritaikė bazinę palūkanų reikšmę laikotarpiu nuo 2012 m. gegužės 7 d. iki 2014 m. kovo 5 d., dėl to bankas apskaičiavo 2 678,14 JAV dolerio daugiau palūkanų, nei turėjo, taigi, pareiškėjų įsiskolinimo bankui nebuvo. Pareiškėjo atstovas nurodo, kad 2012 m. balandžio 27 d. papildomame susitarime pareiškėjai ir bankas susitarė dėl 3 mėnesių JAV dolerių bazinės palūkanų normos, kuri fiksuojama 2 metų laikotarpiui. Bazinės palūkanų normos taikomos nuo 2012 m. gegužės 5 d. Pagal minėto susitarimo 8.1 papunktį, bazinės palūkanos turėjo būti nustatomos prieš dvi dienas iki periodo pradžios. Pareiškėjo atstovas, remdamasis tinklalapio *bankai.lt* duomenimis, teigia, kad LIBOR 2012 m. gegužės 3 d. buvo 0,46585 proc., o bankas laikotarpiu nuo 2012 m. gegužės 7 d. iki 2014 m. kovo 5 d. taikė 1,38 proc. bazinės palūkanas, t. y. 2,96 karto didesnes, nei privalėjo. Būtent dėl to pareiškėjai bankui permokėjo 2 678,14 JAV dolerio palūkanų ir dėl to „pareiškėjo sąskaitoje buvo sukauptas teigiamas likutis, kuris iš esmės keičia pareiškėjų ir banko santykius ir šią dieną“. Pareiškėjų atstovas iš esmės teigia, kad pareiškėjai kredito įmokas yra sumokėję „į priekį“, dėl to, bankas neturėjo teisės vienašališkai nutraukti kredito sutarties, nes nebuvo susidariusios skolos bankui.

Pareiškėjų atstovo teigimu, kadangi 2012 m. balandžio 27 d. papildomame susitarime buvo nustatyta, kad palūkanos fiksuojamos 2 metų laikotarpiui, I nauja LIBOR reikšmė turėjo būti nustatyta ne nuo 2014 m. kovo 5 d., kaip nustatė bankas, o nuo 2014 m. gegužės 7 d.

Šiame kontekste pažymėtina, kad dėl kitų pareiškėjo atstovo prašyme nagrinėti vartojimo ginčą keltų reikalavimų bankui 2019 m. gegužės 14 d. Lietuvos banko Priežiūros tarnybos finansinių paslaugų ir priežiūros departamento direktoriaus sprendimu buvo atsisakyta iš dalies nagrinėti pareiškėjų ir banko ginčą, nes pareiškėjai dėl dalies reikalavimų buvo praleidę kreipimosi į banką ir į Lietuvos banką terminą, be to, Lietuvos bankas nebuvo įgaliotas nagrinėti dalies pareiškėjų reikalavimų. Pareiškėjų atstovui apskundus minėtą sprendimą Vilniaus miesto apylinkės teismui, teismas 2019 m. liepos 23 d. nutartimi atmetė pareiškėjų reikalavimus ir pripažino, kad Lietuvos bankas pagrįstai atsisakė nagrinėti dalį pareiškėjų reikalavimų, nes buvo praleisti kreipimosi į banką ir į Lietuvos banką terminai ir Lietuvos bankas nebuvo įgaliotas priimti sprendimo dėl dalies pareiškėjų reikalavimų. Atsižvelgiant į tai, sprendime analizuojami pareiškėjo atstovo nurodyti argumentai, susiję su 2018 m. rugsėjo 26 d. kredito sutarties nutraukimo pagrįstumu.

Apibendrinant pareiškėjų atstovo pateiktus argumentus, darytina išvada, kad pareiškėjo atstovas, teigdamas, kad bankas nepagrįstai vienašališkai 2018 m. rugsėjo 26 d. nutraukė kredito sutartį, iš esmės remiasi tuo, kad bankas netinkamai taikė 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo sąlygas, susijusias su fiksuotomis palūkanomis, dėl to bankas pagal kredito sutartį apskaičiavo skolą, kurios pareiškėjai per visą kredito sutarties galiojimo laikotarpį iš tikrųjų neturėjo. Taigi, esminis pareiškėjų atstovo argumentas yra būtent dėl 2012 m. balandžio 27 d. papildomu susitarimu šalių sutartų fiksuotų palūkanų normos (1,38 proc.) taikymo pagrįstumo.

Bankas atsiliepime teigia, kad pareiškėjų keliami reikalavimai bankui yra nepagrįsti, nes bankas teisingai apskaičiavo pareiškėjų skolą pagal kredito sutartį ir kredito sutartį vienašališkai nutraukė teisėtai ir pagrįstai.

Pasisakydamas dėl palūkanų fiksavimo laikotarpiu taikytinos bazinių palūkanų normos reikšmės ir palūkanų perskaičiavimo periodo bankas paaiškino, kad 2012 m. balandžio 27 d. papildomu susitarimu kredito sutarties šalys susitarė dėl bazinės palūkanų normos pakeitimo (buvo nustatyta 3 mėnesių LIBOR bazinė palūkanų norma) į fiksuotą 2 metų JAV dolerių palūkanų normą, kuriai pasibaigus numatyta taikyti 3 mėnesių LIBOR bazinę palūkanų normą. Pareiškėjams ir bankui sudarius 2012 m. balandžio 27 d. papildomą susitarimą, sutartų palūkanų skaičiavimo mechanizmo metinę palūkanų normą sudarė 0,66 proc. marža ir fiksuota palūkanų norma (pagal kredito sutarties Bendrosios dalies 1.18.3 papunktį ir Specialios dalies 2.9.2 papunktį), kuri nekito visą pareiškėjų pasirinktą laikotarpį (2 metus). Pasibaigus dvejų metų laikotarpiui buvo pradėta taikyti 3 mėnesių LIBOR bazinė palūkanų norma.

Bankas pažymėjo, kad, pasirašant 2012 m. balandžio 27 d. papildomą susitarimą, kredito sutartis buvo išdėstyta nauja redakcija, tačiau, kredito sutarties Bendrąją dalį išdėstydamas nauja redakcija, bankas neatkreipė dėmesio, kad sutarties Bendrojoje dalyje nebuvo apibrėžta LIBOR sąvoka, nes tuo metu besikreipiantiems klientams dėl naujų kreditų išdavimo bankas neteikė kreditų JAV doleriais. Tačiau bankas paaiškino, kad tiek pirminės, tiek ir nauja redakcija išdėstytos kredito sutarties Bendrosios dalies nuostatose buvo įtvirtinta, kad bazinė palūkanų norma yra *kintanti metinės palūkanų normos dalis*, kuri priklauso nuo kredito gavėjo pasirinktos valiutos. Pareiškėjų atveju kredito valiuta buvo JAV doleriai, todėl bankas, skaičiuodamas metinės palūkanų normos dalį, kaip buvo aptarta kredito sutarties Bendrojoje dalyje, remiasi palūkanų norma (LIBOR), skelbiama Londono tarpbankinėje rinkoje. Pareiškėjai 2008 m. kovo 31 d. pasirašydami kredito sutartį sutarė dėl LIBOR sąvokos – vidutinė tarpbankinė palūkanų norma, už kurią bankai paskolintų lėšas kitiems bankams JAV doleriais, kurią nustato ir skelbia Britų bankų asociacija kiekvieną darbo dieną (pirminės Sutarties pasirašytoje Bendrosios dalies 1.17.2.3 papunktis). Taigi, bankas fiksuodamas palūkanas vadovavosi ne tinklalapyje *www.bankai.lt* skelbiama LIBOR, o Britų bankų asociacijos skelbiama reikšme, ir *papildomai įtraukė kitas banko patiriamas išlaidas, banko patirtas dėl prisiimtos kurso svyravimo rizikos, kurią apdraudė sudarydamas atitinkamus rizikos draudimo sandorius kapitalo rinkose tam tikram laikotarpiui fiksuotomis palūkanomis*. Atsižvelgdamas į tai, bankas teigia, kad jo pateikti skolos pagal kredito sutartį skaičiavimai yra teisingi.

Papildomai bankas pažymėjo, kad, pasirašant 2012 m. balandžio 27 d. papildomą

susitarimą, pareiškėjams buvo pateiktas ir mokėjimų grafikas, kuriame buvo atskleistas konkretus palūkanų dydis, taikytinas visam fiksuotam dvejų metų laikotarpiui. Taip pat su šiuo fiksuotu palūkanų dydžiu pareiškėjai galėjo susipažinti ir naudojantis elektronine bankininkyste. Banko teigimu, faktas, kad pareiškėjai žinojo konkretų fiksuotų palūkanų dydį ir su juo sutiko, patvirtina ir tai, kad pareiškėjai mokėjimų grafike nustatytais terminais ir sumomis visą dvejų metų laikotarpį mokėjo nustatytas įmokas.

Dėl pareiškėjų atstovo pateikto argumento, kad nauja 3 mėnesių LIBOR reikšmė turėjo būti nustatyta ne nuo 2014 m. kovo 5 d., kaip nustatė bankas, o nuo 2014 m. gegužės 7 d., bankas pažymėjo, kad kredito sutarties Bendrosios dalies 1.22 papunktyje reglamentuota, kad: „palūkanų nustatymo laikotarpis – Specialiosios dalies 2.9.3 papunktyje nustatytas laikotarpis mėnesiais (1, 3, 6 ar 12 mėnesių) ar Specialiosios dalies 2.9.2 papunktyje nustatytas laikotarpis metais, per kurį Palūkanų norma nekinta, o jam pasibaigus Palūkanų norma nustatoma iš naujo. *Palūkanų nustatymo laikotarpiai yra nustatomi skaičiuojant juos atgal nuo kredito gražinimo paskutinės dienos.*“ Kadangi buvo pasirinktas 2 metų fiksuotų palūkanų normos laikotarpis, remiantis kredito sutartyje įtvirtinta (Bendrosios dalies 1.22 papunktis) nuostata, kad palūkanų laikotarpiai nustatomi skaičiuojant juos atgaline data nuo kredito gražinimo paskutinės dienos, naujas kintamų palūkanų normos laikotarpis (3 mėnesių LIBOR) turėjo būti nustatytas 2014 m. kovo 4 d., o ne 2014 m. gegužės 4 d., kaip teigia pareiškėjų atstovas. Taigi, banko teigimu, naujas 3 mėnesių bazinių palūkanų LIBOR periodas buvo nustatytas teisingai.

Pasisakydamas dėl pareiškėjo gražintų 441,64 Eur, įskaitytinų kaip sumokėta įmoka, bankas paaiškino, kad, teikdamas 2018 m. lapkričio 23 d. sumokėtų arba priskaičiuotų sumų detalizaciją, per klaidą neįtraukė 441,24 JAV dolerių kaip įskaitytos sumos, tačiau sisteminiai skolos skaičiavimai ir nurašymai buvo atlikti tinkamai.

Bankas pasisakydamas dėl įsipareigojimų nevykdymo, palūkanų skaičiavimo ir kredito sutarties nutraukimo teisėtumo paaiškino, kad, vadovaujantis palūkanų samprata Lietuvos civilinėje teisėje, išskiriamos dvejopo pobūdžio palūkanos: palūkanos, atliekančios mokėjimo (t. y. užmokesčio už pinigų skolinimąsi) funkciją (CK 6.37 straipsnio 1 dalis, 6.872 straipsnis), ir palūkanos, atliekančios kompensuojamąją (minimalių nuostolių negautų pajamų pavidalu atlyginimo) funkciją (CK 6.210, 6.261 straipsniai 6.874 straipsnio 1 dalis).

CK 6.874 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu paskolos gavėjas laiku negrąžina paskolos sumos, jis privalo mokėti paskolos davėjui šio kodekso 6.210 straipsnyje nustatytas kompensuojamojo pobūdžio palūkanas nuo tos dienos, kada paskolos suma turėjo būti gražinta, iki jos gražinimo dienos, neatsižvelgiant į palūkanų, nustatytų šio kodekso 6.37 straipsnyje, mokėjimą, jeigu paskolos sutartyje nenustatyta kitaip. CK 6.210 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad terminą įvykdyti piniginę prievolę praleidęs skolininkas privalo mokėti penkių procentų dydžio metines palūkanas už sumą, kurią sumokėti praleistas terminas, jeigu įstatymai ar sutartis nenustato kitokio palūkanų dydžio. Šiame straipsnyje įtvirtintos vadinamosios kompensuojamosios palūkanos, kurių tikslas – atlyginti kreditoriaus minimalius nuostolius, patirtus dėl prievolės pažeidimo.

Bankas nurodė, kad „kasacinio teismo praktikoje, įstatymų leidėjas preziumuoja, kad nuostolis atsiranda dėl fakto, jog prievolė neįvykdyta laiku, ir numato jų minimalų kompensavimą (CK 6.260 straipsnio 2 dalis, 6.261 straipsnis). Tokias įstatyme nustatytas palūkanas turi teisę gauti visi kreditoriai, kuriems piniginės prievolės nebuvo įvykdytos laiku ir kurie su skolininkais sutartyse nenumatė kitokių prievolės nevykdymo padarinių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. rugsėjo 13 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-7-751/2003; 2003 m. rugsėjo 22 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-830/2003; 2005 m. rugsėjo 28 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-434/2005, 2011 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-400/2011; kt.). Didesni negu CK 6.210 straipsnyje nustatyti kompensuojamųjų palūkanų dydžiai gali būti taikomi, kai šalys dėl to susitaria (CK 6.37 straipsnio 1, 3 dalys), tačiau toks šalių susitarimas neturi prieštarauti įstatymams, sąžiningumo ir protingumo principams (CK 6.37 straipsnio 3 dalis). Kredito sutartyje šalys buvo susitarusios dėl didesnių, nei nustatytos CK 6.210 straipsnio 1 dalyje (t. y. 5 procentų dydžio metinių palūkanų), kompensuojamųjų palūkanų, kurios šalių susitarimu buvo nustatytos kaip 16 procentų dydžio metinės palūkanos ir kurias pareiškėjai laiko akivaizdžiai per didelėmis ir prieštaraujančiomis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principams. Bankas taip pat atkreipė dėmesį, kad toks kompensuojamųjų palūkanų dydis buvo nustatytas šalių laisva valia ir pareiškėjai kredito sutarties sąlygų dėl įsipareigojimų vykdymo vėlavimo

palūkanų dydžio kredito sutarties galiojimo metu niekada neginčijo, todėl dabar siekdami sumažinti jų dydį faktiškai siekia tik išvengti sutartinių įsipareigojimų vykdymo.“

Bankas pabrėžė, kad nė vieno įsipareigojimų nevykdymo atveju neskubėjo nutraukti kredito sutarties, o priešingai - suteikdavo ilgesnį terminą susidariusiems įsipareigojimams padengti, buvo geranoriškas ir jau vieną kartą buvo atnaujinęs kredito sutartį po nutraukimo. Tačiau nepaisant to pareiškėjai kredito sutartyje nustatyta tvarka įsipareigojimų vis tiek nevykdė.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į tai, kad dėl dalies pareiškėjų pateiktų reikalavimų Lietuvos banko Priežiūros tarnybos finansinių paslaugų ir priežiūros departamento direktoriaus 2019 m. gegužės 14 d. sprendimu buvo atsisakyta iš dalies nagrinėti pareiškėjų ir banko ginčą, bei į tai, kad Vilniaus miesto apylinkės teismas minėto sprendimo nepanaikino, toliau sprendime bus pasisakoma tik dėl tų pareiškėjo atstovo keliamų reikalavimų, dėl kurių Lietuvos bankas yra įgaliotas pasisakyti.

Iš ginčo byloje pateiktų dokumentų ir šalių paaiškinimų matyti, kad ginčas tarp šalių kilo dėl banko vienašališkai nutrauktos kredito sutarties pagrįstumo. Pareiškėjo atstovo esminis argumentas, kuriuo jis grindžia 2018 m. rugsėjo 26 d. kredito sutarties neteisėtą nutraukimą, yra tai, ar teisingai taikyta 2012 m. balandžio 27 d. papildomu susitarimu šalių sutarta fiksuotų palūkanų norma, nes iki nutraukiant kredito sutartį (iki 2018 m. rugsėjo 26 d.) neturėjo susidaryti pareiškėjų skola bankui.

Dėl 2012 m. balandžio 27 d. papildomu susitarimu šalių sutartos 1,38 proc. fiksuotų palūkanų normos taikymo pagrįstumo

Pareiškėjo atstovas argumentą, kad bankas nepagrįstai vienašališkai nutraukė kredito sutartį, grindžia tuo, kad bankas neteisingai taikė 2012 m. balandžio 27 d. šalių papildomo susitarimo prie kredito sutarties sąlygas ir skaičiavo per didelę fiksuotų palūkanų normą. Pareiškėjo atstovo teigimu, 2012 m. balandžio 27 d. papildomame susitarime pareiškėjai ir bankas susitarė dėl 3 mėnesių JAV dolerių bazinės palūkanų normos, kuri fiksuojama 2 metų laikotarpiui. Pareiškėjo atstovas, remdamasis tinklalapio *bankai.lt* duomenimis, teigia, kad 3 mėnesių LIBOR reikšmė 2012 m. gegužės 3 dieną buvo 0,46585 proc., o bankas laikotarpiu nuo 2012 m. gegužės 7 d. iki 2014 m. kovo 5 d. pritaikė 1,38 proc. fiksuotų bazinių palūkanų normą, t. y. 2,96 karto didesnę, nei privalėjo. Būtent dėl to pareiškėjai laikotarpiu nuo 2012 m. gegužės 7 d. iki 2014 m. kovo 5 d. bankui už palūkanas permokėjo 2 678,14 JAV dolerio, dėl to ir vėlesni banko skaičiavimai nebuvo teisingi, nes pareiškėjai visada tinkamai vykdė įsipareigojimus bankui. Pareiškėjų atstovas prašydamas pripažinti, kad laikotarpiu nuo 2016 m. rugpjūčio 5 d. iki 2018 m. rugsėjo 5 d. pareiškėjų skolos likutis visada buvo teigiamas ir nebuvo pareiškėjų netinkamo įsipareigojimų vykdymo, remiasi būtent 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo nuostatomis dėl fiksuotų palūkanų normos dydžio skaičiavimo.

Bankas teigia, kad fiksuotąsias palūkanas apskaičiavo teisingai, o pareiškėjo atstovas neteisingai interpretuoja 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo nuostatas. Bankas teigia, kad minėtu papildomu susitarimu pareiškėjai ir bankas pakeitė palūkanų skaičiavimo sąlygas, t. y. susitarė, kad metinę palūkanų normą sudaro 0,66 proc. marža ir dvejiems metams užfiksuota palūkanų norma JAV doleriais. Kredito sutarties Bendrojoje dalyje įtvirtinta bazinės palūkanų normos sąvoka – *kintanti* metinės palūkanų normos dalis, kuri priklauso nuo kredito gavėjo (pareiškėjų) pasirinktos valiutos. Pareiškėjams kreditas buvo išduotas JAV doleriais, todėl bankas skaičiuodamas metinės palūkanų normos dalį rėmėsi palūkanų norma (LIBOR), skelbiama Londono tarpbankinėje rinkoje, o ne tinklalapyje *bankai.lt*. LIBOR sąvoka buvo pateikta pirminės kredito sutarties Bendrosios dalies 1.17.2.3 papunktyje: vidutinė tarpbankinė palūkanų norma, už kurią bankai paskolintų lėšas kitiems bankams JAV doleriais, ją nustato ir kiekvieną darbo dieną skelbia Britų bankų asociacija.

Bankas paaiškino, kad pasirašant 2012 m. balandžio 27 d. papildomą susitarimą kredito sutarties Bendroji dalis buvo išdėstyta nauja redakcija. Kadangi tuo metu bankas paskolų JAV doleriais neteikė, naujoje kredito sutarties redakcijoje LIBOR nebuvo apibrėžta. Tačiau, banko teigimu, pradinėje kredito sutartyje LIBOR sąvoka buvo apibrėžta ir pareiškėjams buvo žinoma, kad palūkanų norma nustatoma ir skelbiama ne tinklalapyje *bankai.lt*, o remiantis Britų bankų asociacijos duomenimis.

Paaiškinimuose dėl apskaičiuotos 1,38 proc. fiksuotų palūkanų normos bankas nurodė, kad fiksuotų palūkanų normos dydį sudarė 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo pasirašymo dieną buvusi 3 mėn. 0,56 proc. LIBOR reikšmė, nustatyta vadovaujantis Britų bankų asociacijos duomenimis ir prie jos „papildomai įtraukti kiti banko patiriami kaštai, kuriuos bankas patiria priimdamas kurso svyravimo riziką, kurią apdraudė sudarydamas atitinkamus rizikos draudimo sandorius kapitalo rinkose tam tikram laikotarpiui fiksuotomis palūkanomis“. Remiantis *Bloomberg.com* duomenimis, LIBOR reikšmė 2012 m. balandžio 27 d. buvo „.5555“, ją suapvalinus gaunama 0,56 proc.

Vertinant banko pateiktus argumentus dėl 1,38 proc. fiksuotų palūkanų dydžio taikymo pagrįstumo, tikslinga analizuoti 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo sąlygas, reglamentuojančias palūkanų nustatymą.

Lietuvos bankui pateikto 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo Specialiųjų sąlygų 2.2 papunktyje nustatyta kredito valiuta – JAV doleriai, o 2.9 nustatyta, kad *metinę* palūkanų normą sudaro marža – 0,66 proc. (2.9.1 papunktis), *2 metų fiksuota* palūkanų norma JAV doleriais (2.9.2 papunktis), 3 mėnesių LIBOR *bazinė* palūkanų norma (2.9.3 papunktis), anuitetinis kredito grąžinimo ir palūkanų mokėjimo metodas (2.13 papunktis). Specialiosios dalies 2.9.2.1 papunktyje nurodyta, kad fiksuotos palūkanų normos dydis pirmajam palūkanų laikotarpiui nustatomas sutarties pasirašymo dieną, o 2.9.2.2 papunktyje nustatyta, kad fiksuotas palūkanų normos dydis išreiškiamas procentais, tačiau konkretus fiksuotų palūkanų normos dydis nėra nurodomas, nurodoma tik „%“. Susitarimo baigiamųjų nuostatų 1 punkte nustatyta, kad papildomas susitarimas įsigalioja jo pasirašymo dieną, išskyrus nuostatas, susijusias su bazinės palūkanų normos pakeitimu į fiksuotąją palūkanų normą, kredito grąžinimo ir palūkanų mokėjimo pakeitimu iš linijinio į anuitetinį, taikomas nuo 2012 m. gegužės 5 d.

Taigi, 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo Specialiosios dalies sąlygos nustatė, kad fiksuotos palūkanų normos dydis nustatomas sutarties pasirašymo dieną, tačiau konkretus fiksuotų palūkanų normos dydis nenurodytas.

2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo Bendrųjų sąlygų 1.18 papunktyje apibrėžta metinės palūkanų normos sąvoka – tai Specialiosios dalies 2.9 papunktyje nustatytas ir kredito gavėjo mokamas atlygis už naudojimąsi kreditu. Metinę palūkanų normą sudaro marža ir bazinė palūkanų norma arba marža ir fiksuota palūkanų norma, priklausomai nuo kredito gavėjo pasirinkimo, arba marža ir *Nordea Lietuva* bazinė palūkanų norma. Bendrųjų sąlygų 1.18.3 papunktyje nurodyta, kad fiksuota palūkanų norma – tai Specialiosios dalies 2.9.2 papunktyje numatyta palūkanų norma, kuri nekinta visą kredito gavėjo pasirinktą laikotarpį ir kuri pirmą kartą yra nustatoma nuo kredito išmokėjimo arba sutarties pasirašymo dienos.

2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo Bendrųjų sąlygų 7 punkte reglamentuota palūkanų norma ir kaip ji nustatoma: fiksuotos palūkanų normos dydis pirmajam palūkanų nustatymo laikotarpiui kredito gavėjo pasirinkimu gali būti nustatomas sutarties pasirašymo dieną. Kaip jau buvo minėta, kredito gavėjai pasirinko, kad fiksuotos palūkanų normos dydis bus nustatomas sutarties pasirašymo dieną (2012 m. balandžio 27 d.). Toliau nurodyta, kad „jeigu palūkanų nustatymo laikotarpis yra trumpesnis nei pasirinktas bazinės palūkanų normos laikotarpis, tai bazinė palūkanų norma šiam laikotarpiui bus lygi normai, už kurią bankas pagal visuotinai priimtas prekybos procedūras tarpbankinėje pinigų rinkoje pasiskolins reikiamas lėšas faktiniams palūkanų nustatymo laikotarpiui. <...> Jei kredito gavėjas yra pasirinkęs fiksuotą palūkanų normą trumpesniajam terminui nei sutarties galiojimo laikotarpis, tai pasibaigus fiksuotos palūkanų normos laikotarpiui ir kredito gavėjui nepageidaujant iš naujo fiksuoti palūkanas, yra taikoma kredito gavėjo pasirinkta bazinė palūkanų norma, nurodyta Specialiosios dalies 2.9.3 papunktyje.“ LIBOR sąvoka 2012 m. balandžio 27 d. papildomu susitarimu išdėstytoje kredito sutarties Bendrojoje dalyje nebuvo apibrėžta.

Taigi, kredito sutarties šalys 2012 m. balandžio 27 d. papildomu susitarimu susitarė,

kad dvejus metus metinę palūkanų normą sudarys marža ir fiksuota palūkanų norma, o pasibaigus dvejų metų laikotarpiui metinę palūkanų normą sudarys marža ir bazinė palūkanų norma. Kaip jau buvo minėta, 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo Bendrųjų sąlygų 1.18.3 papunktyje nurodyta, kad fiksuota palūkanų norma – tai specialiosios dalies 2.9.2 papunktyje numatyta palūkanų norma, kuri nekinta visą kredito gavėjo pasirinktą laikotarpį ir kuri pirmą kartą yra nustatoma nuo kredito išmokėjimo arba sutarties pasirašymo dienos, tačiau 2012 m. balandžio 27 d. papildomame susitarime konkretus fiksuotų palūkanų normos dydis nenurodytas.

Bankas teigia, kad pareiškėjams buvo žinomas 1,38 proc. fiksuotų palūkanų normos dydis, nes pareiškėjams konkretus fiksuotų palūkanų normos dydis buvo atskleistas kartu su 2012 m. balandžio 27 d. susitarimu pateiktame mokėjimų grafike. Bankas taip pat teigė, kad pareiškėjai su konkrečiu palūkanų normos dydžiu galėjo susipažinti ir per elektroninę bankininkystę. Kad pareiškėjams buvo žinomas konkretus taikytos fiksuotos palūkanų normos dydis ir kad pareiškėjai su juo sutiko, patvirtina ir tai, kad pareiškėjai šias palūkanas sumokėjo. Pažymėtina, kad bankas Lietuvos bankui nurodė, kad pareiškėjams kartu su 2012 m. balandžio 27 d. susitarimu pateikto mokėjimo grafiko, iš kurio būtų galima daryti išvadą, kad pareiškėjai žinojo, kad nustatyta 1,38 proc. fiksuotų palūkanų norma, ir kuriame pareiškėjams buvo atskleista, iš ko susideda 1,38 proc. palūkanų norma, pateikti negali, nes jo nėra išlikusio prie kredito sutarties. Bankas pažymėjo, kad su mokėjimų grafiku pareiškėjai galėjo susipažinti per elektroninę bankininkystę arba atvykę į banko skyrių, tačiau iš banko pateiktos informacijos, kad pareiškėjai nuolat nesinaudojo elektroninės bankininkystės paslaugomis (pareiškėjas buvo prisijungęs tik 2008 m. kovo mėn. ir nuo 2017 m. keletą kartų), negalima daryti išvados, kad pareiškėjai su konkrečiu fiksuotų palūkanų normos dydžiu (1,38 proc.) buvo susipažinę per elektroninę bankininkystę. Jokios kitos ikisutartinės informacijos, iš kurios būtų galima matyti, kad pareiškėjams buvo atskleista 1,38 proc. fiksuotų palūkanų norma, Lietuvos bankui nebuvo pateikta. Įvertinus faktą, kad pateikti duomenys patvirtina, kad 2012 m. balandžio 27 d. papildomame susitarime nebuvo nurodytas nei konkretus fiksuotų palūkanų normos dydis, nei apibrėžtas fiksuotų palūkanų skaičiavimo mechanizmas, negalima teigti, kad pareiškėjai sumokėdami fiksuotas palūkanas taikant 1,38 proc. normą žinojo, kaip jis apskaičiuojamas, ir su tuo sutiko.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad „susitarimą dėl palūkanų dydžio galima konstatuoti buvus tik tada, jei, kilus ginčui, remiantis šalių sutartais objektyviais kriterijais ir tokiomis pat jų reikšmėmis, galima tiksliai nustatyti, kokio dydžio palūkanas konkrečiu atveju turi pareigą mokėti skolininkas. Tai reiškia, kad šiame mechanizme turi būti aiškiai nurodyti visi kriterijai, nuo kurių priklauso nustatomų palūkanų dydis, o šių kriterijų kintamosios reikšmės turi būti objektyvios. Jei dėl minėtų kriterijų nesusitarta ar susitarta spręsti vėliau, laikytina, kad dėl palūkanų dydžio nėra susitarta“ (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-560-969/2015).

Apibendrinant pirmiau nustatytas aplinkybes, o būtent tai, kad kredito sutarties šalys susitarė dėl palūkanų skaičiavimo tvarkos (0,66 proc. marža + 2 metus fiksuotos palūkanos JAV doleriais), tačiau bankas 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo Specialiosiose sąlygose nenurodė konkretaus fiksuotų palūkanų normos dydžio, nedetalizavo fiksuotų palūkanų normos apskaičiavimo mechanizmo Bendrosiose sąlygose, nepateikė jokios kitos informacijos, iš kurios būtų galima teigti, kad pareiškėjams buvo atskleista 1,38 proc. fiksuota palūkanų norma ir kad pareiškėjai su tuo sutiko, konstatuotina, kad pareiškėjai ir bankas susitarė, kad metinę palūkanų normą už naudojimąsi kreditu nuo 2012 m. gegužės 5 d. iki 2014 m. kovo 5 d. sudarys tik 0,66 proc.

Atsižvelgiant į tai, kas buvo išdėstyta, darytina išvada, kad bankas laikotarpiu nuo 2012 m. gegužės 5 d. iki 2014 m. kovo 5 d. pareiškėjų mokamas metines palūkanas turėjo skaičiuoti taikydamas 0,66 proc. dydį.

Bankas Lietuvos bankui pateikė apskaičiuotų sumų pagal kredito sutartį detalizaciją, parengtą pagal 2018 m. lapkričio 23 d. duomenis (toliau – Detalizacija), joje pateikti duomenys apie pareiškėjų sumokėtas įmokas, įmokų paskirstymą, palūkanų dydį, taikytą maržą ir kt. Iš pateiktų duomenų matyti, kad nuo 2012 m. gegužės 7 d. (2012 m. gegužės 7 d. buvo darbo diena pirmadienis, o gegužės 5 d. nedarbo diena) kredito sutarčiai taikoma 1,38 proc. JAV doleriais fiksuota palūkanų norma prie jos pridedant 0,66 proc. maržą: iš viso taikoma metinė palūkanų norma – 2,040 proc. Pagal banko pateiktą Detalizaciją, laikotarpiu

nuo 2012 m. gegužės 7 d. iki 2014 m. kovo 5 d. bankas, taikydamas 2,040 metinę palūkanų normą, už naudojimąsi kreditu priskaičiavo 5 976,50 JAV dolerio, per šį laikotarpį pareiškėjai sumokėjo – 5 976,51 JAV dolerio palūkanų. Konstatavus, kad bankas laikotarpiu nuo 2012 m. gegužės 7 d. iki 2014 m. kovo 5 d. pareiškėjų mokamas metines palūkanas turėjo skaičiuoti taikydamas sutartą dydį - 0,66 proc., pareiškėjams nurodytu laikotarpiu bankas turėjo priskaičiuoti 1 933,57 JAV dolerio palūkanų už naudojimąsi kreditu. Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjai per minėtą laikotarpį bankui sumokėjo 5 976,51 JAV dolerio palūkanų, o turėjo sumokėti 1 933,57 JAV dolerio, manytina, kad pareiškėjai dėl banko neteisėto sutarties vykdymo yra sumokėję bankui 4 042,94 JAV dolerio (3 640,98 Eur) palūkanų daugiau, nei sutarė pareiškėjų ir banko sudarytame 2012 m. balandžio 27 d. papildomame susitarime.

Dėl nustatyto 3 mėnesių LIBOR periodo teisingumo

Pareiškėjų atstovas teigia, kad 3 mėnesių LIBOR reikšmė (pasibaigus 2 metų fiksuotos palūkanų normos laikotarpiui) turėjo būti nustatyta ne nuo 2014 m. kovo 5 d. kaip ją nustatė bankas, bet nuo 2014 m. gegužės 7 d. Pareiškėjų atstovo teigimu, bankas neteisėtai nustatė LIBOR periodą, todėl ir visos vėlesnės LIBOR reikšmės neatitinka 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo sąlygų. Bankas teigia, kad nauja 3 mėnesių LIBOR reikšmė turėjo būti nustatyta ne nuo 2014 m. gegužės 7 d., o nuo 2014 m. kovo 4 d. Bankas remiasi kredito sutarties Bendrosios dalies 1.22 papunkčiu, kuriame reglamentuotas palūkanų nustatymo laikotarpis: „palūkanų nustatymo laikotarpis – Specialiosios dalies 2.9.3 papunktyje nustatytas laikotarpis mėnesiais (1, 3, 6 ar 12 mėnesių) ar Specialiosios dalies 2.9.2 papunktyje nustatytas laikotarpis metais, per kurį Palūkanų norma nekinta, o jam pasibaigus Palūkanų norma nustatoma iš naujo. *Palūkanų nustatymo laikotarpiai yra nustatomi skaičiuojant juos laike atgal nuo kredito gražinimo paskutinės dienos.*“ Taigi, kadangi fiksuotos palūkanų normos laikotarpis buvo pasirinktas 2 metams, remiantis kredito sutartyje įtvirtinta (Bendrosios dalies 1.22 papunktis) nuostata, kad palūkanų laikotarpiai nustatomi skaičiuojant juos laike nuo kredito gražinimo paskutinės dienos (2040 m. kovo 5 d.), naujas kintamų palūkanų normos laikotarpis (3 mėnesių LIBOR) turėjo būti nustatytas 2014 m. kovo 4 d., o ne nuo 2014 m. gegužės 7 d., kaip teigia pareiškėjų atstovas. Taigi, banko teigimu, LIBOR periodas buvo nustatytas teisingai.

Kadangi 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo sąlygose kredito sutarties šalys susitarė, kad palūkanų nustatymo laikotarpis nustatomas „skaičiuojant laike atgal nuo kredito gražinimo paskutinės dienos“, o minėtame papildomame susitarime paskutinė kredito gražinimo diena buvo numatyta 2040 m. kovo 5 d., vadinasi, vadovaujantis kredito sutarties Bendrosios dalies 1.22 papunkčiu, naujas 3 mėnesių palūkanų normos (LIBOR) periodas turėjo būti taikomas nuo 2014 m. kovo 5 d. Iš banko pateiktos Detalizacijos matyti, kad nuo 2014 m. kovo 5 d. buvo pradėtas taikyti naujas palūkanų periodas (3 mėn. LIBOR), pirma mokama įmoka – 2014 m. balandžio 5 d.

Dėl banko vienašališko kredito sutarties nutraukimo pagrįstumo

2018 m. rugsėjo 26 d. pareiškėjams nevykdant įsipareigojimų bankui, bankas antrą kartą nutraukė kredito sutartį. Kadangi 2008 m. kovo 31 d. sudaryta kredito sutartis buvo išdėstyta nauja redakcija 2012 m. balandžio 27 d. papildomu susitarimu, sprendžiant dėl banko teisės vienašališkai nutraukti kredito sutartį 2018 m. rugsėjo 26 d. analizuotinos 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo nuostatos, reglamentuojančios kredito sutarties nutraukimą.

2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo 11 punkte nustatyti sutarties nutraukimo pagrindai: 11.1 papunktyje nustatyta, kad „jeigu kredito gavėjas nesumoka laiku pagal Mokėjimo grafiką mokėtino kredito (jo dalies) ir / arba priskaičiuotų palūkanų ilgiau kaip 10 (dešimt) kalendorinių dienų, Bankas praneša apie tai kredito gavėjui ir nustato papildomą ne trumpesnę nei 10 (dešimties) kalendorinių dienų terminą įsiskolinimui padengti. Jei kredito gavėjas per minėtą terminą nepadengia įsiskolinimo, bankas turi Lietuvos Respublikos įstatymų suteiktą teisę reikalauti grąžinti prieš terminą visą kreditą, priklausančias palūkanas, kompensuoti reinvestavimo kaštus ir sumokėti kitas pagal sutartį mokėtinas sumas bei nutraukti sutartį.“

Pažymėtina, kad kredito sutartis su vėlesniais jos pakeitimais sudaryta iki įsigaliojant Lietuvos Respublikos su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymui (įsigaliojo 2017 m.

liepos 1 d.) (toliau – Įstatymas, redakcija, galiojusi nuo 2018 m. birželio 15 d. iki 2019 m. sausio 1 d.), todėl Įstatymo nuostatos, išskyrus Įstatymo 58 straipsnio 5 dalyje numatytas išimtis, kredito sutarčiai nėra taikomos. Įstatymo 58 straipsnio 5 dalyje nustatyta išimtis, kad Įstatymo 16 straipsnio 6 dalis bei 21 ir 23 straipsniai, reglamentuojantys įsipareigojimų pagal kredito sutartį valdymą, vykdymo atidėjimą bei kredito sutarties nutraukimą, yra taikomi ir kredito sutartims, sudarytoms iki Įstatymo įsigaliojimo. Taigi, pareiškėjų ir banko sutarčiai taikomi minėti Įstatymo straipsniai.

Įstatymo 23 straipsnyje nustatyta, kad kredito davėjas ir paskolos davėjas turi teisę vienašališkai nutraukti kredito sutartį arba pareikalauti grąžinti visą kreditą nepasibaigus kredito sutarties galiojimo laikotarpiui tik esant esminiam kredito sutarties pažeidimui, įskaitant šio straipsnio 3 dalyje nurodytą atvejį. Prieš nutraukdami kredito sutartį arba pareikalavdami grąžinti visą kreditą nepasibaigus kredito sutarties galiojimo laikotarpiui nenutraukiant kredito sutarties, kredito davėjas ir paskolos davėjas turi išnaudoti objektyviai įmanomas galimybes ir priemones, įskaitant nurodytas šio Įstatymo 21 straipsnyje, kad būtų vykdomi kredito sutartyje nustatyti įsipareigojimai (1 dalis); iki kredito sutarties nutraukimo ar pareikalavimo grąžinti visą kreditą nepasibaigus kredito sutarties galiojimo laikotarpiui nenutraukiant kredito sutarties kredito davėjas ir paskolos davėjas privalo ne mažiau kaip du kartus raštu registruota pašto siunta ar kitu kredito sutartyje nurodytu būdu informuoti kredito gavėją apie nevykdomus įsipareigojimus pagal kredito sutartį, pateikdamas šio Įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją. Pareiga įrodyti, kad tokia informacija buvo pateikta kredito gavėjui, tenka kredito davėjui ir paskolos davėjui (2 dalis); ilgesnis kaip 90 dienų įsipareigojimų pagal kredito sutartį nevykdymas ar netinkamas vykdymas gali būti laikomas esminiu kredito sutarties pažeidimu, nebent kredito sutarties šalys susitaria dėl ilgesnio laikotarpio. Nustatę, kad kredito gavėjas nevykdo ar netinkamai vykdo įsipareigojimus pagal kredito sutartį ilgiau kaip 90 dienų, kredito davėjas ir (arba) paskolos davėjas turi apie tai raštu popieriuje ar kitoje patvariojoje laikmenoje informuoti kredito gavėją ir nustatyti ne trumpesnę kaip 30 dienų papildomą terminą įsipareigojimams įvykdyti. Vienašališkai nutraukti kredito sutartį kredito davėjas ir paskolos davėjas gali tik kai yra visos šios sąlygos: 1) kredito gavėjas raštu popieriuje ar kitoje patvariojoje laikmenoje ne mažiau kaip du kartus buvo informuotas apie įsipareigojimų pagal kredito sutartį nevykdymą ar netinkamą vykdymą šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka; 2) kredito gavėjas įsipareigojimų pagal kredito sutartį nevykdo ar netinkamai juos vykdo ilgiau kaip 90 dienų arba kredito sutarties šalių sutartą ilgesnį laikotarpį; 3) kredito gavėjas įsipareigojimų pagal kredito sutartį neįvykdo ar netinkamai juos įvykdo per šioje dalyje nustatyta papildomą terminą; 4) buvo išnaudotos visos objektyviai įmanomos galimybės užtikrinti, kad būtų vykdomi kredito sutartyje nustatyti įsipareigojimai (3 dalis).

Pateiktais duomenimis, bankas 2018 m. sausio 16 d. pareiškėjams pateikė reikalavimą sumokėti skolą, kuriame nurodė, kad reikalauja nedelsiant sumokėti 1 520,87 Eur skolą (275,50 Eur kredito palūkanų, 7,4 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų ir 1 237,97 Eur laiku negražintą kreditą) ir kitas iki sumokėjimo dienos atsirasiančias mokėtinas palūkanas. Pranešime buvo nurodyta, kad pareiškėjų skolą bankui sudaro šie elementai: nuo 2017 m. spalio 5 d. laiku negražinta 174,79 Eur kredito dalis, 0,85 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanos, nuo 2017 m. lapkričio 5 d. laiku negražinta 350,66 Eur kredito dalis, 1,72 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų, nuo 2017 m. gruodžio 5 d. laiku negražinta 360,33 Eur kredito dalis, 1,76 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų, nuo 2018 m. sausio 5 d. nesumokėtos 275,50 Eur kredito palūkanos, laiku negražinta 360,33 Eur kredito dalis, 3,07 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų. Taip pat buvo nurodyta, kad pareiškėjams nesumokėjus skolos iki 2018 m. vasario 19 d. bankas priims sprendimą dėl vienašališko kredito sutarties nutraukimo. Pareiškėjams visos susidariusios skolos bankui nepadengus, bankas 2018 m. gegužės 17 d. registruota pašto siunta pateikė pakartotinį reikalavimą sumokėti 1 898,21 Eur skolą (135,30 Eur kredito palūkanų, 1 755,34 Eur negražinto kredito, 7,57 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų). Banko pranešime pateikta ši informacija apie mokėtinas ir negražintinas sumas: nuo 2018 m. sausio 5 d. laiku negražinta 303,56 Eur kredito dalis, 1,22 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanos, nuo 2018 m. vasario 5 d. laiku negražinta 352,95 Eur kredito dalis, 1,41 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų, nuo 2018 m. kovo 5 d. laiku negražinta 380,22 Eur kredito dalis, 1,52 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų, nuo 2018 m. balandžio 5 d. laiku negražinta 354,53 Eur kredito dalis, 1,42 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų, nuo 2018 m.

gegužės 5 d. nesumokėtos 135,30 Eur kredito palūkanos, laiku negražinta 364,08 Eur kredito dalis, 2 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų. Bankas šiame pranešime taip pat nurodė, kad pareiškėjams iki 2018 m. birželio 20 d. nepadengus skolos bankui, bankas priims sprendimą dėl vienašališko kredito sutarties nutraukimo. Laiškas buvo siųstas registruota pašto siunta, tačiau ji neįteikta, nes pareiškėjai siuntos per saugojimo laiką neatsiėmė pašte. Pareiškėjams skolos bankui nesumokėjus, bankas 2018 m. rugpjūčio 23 d. registruota pašto siunta pateikė pareiškėjams dar vieną pranešimą apie vienašaliį kredito sutarties nutraukimą. Minėtame pranešime bankas pareikalavo pareiškėjus sumokėti 2 318,39 Eur skolą. Pranešime bankas nurodė, kad skolą sudaro šie elementai: nuo 2018 m. kovo 5 d. laiku negražinta 225,44 Eur kredito dalis, 2,70 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų, nuo 2018 m. balandžio 5 d. laiku negražinta 354,43 Eur kredito dalis, 4,25 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų, nuo 2018 m. gegužės 5 d. laiku negražinta 364,08 Eur kredito dalis, 4,37 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų, nuo 2018 m. birželio 5 d. laiku negražinta 356,07 Eur kredito dalis, 4,28 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų, nuo 2018 m. liepos 5 d. laiku negražinta 365,58 Eur kredito dalis, 4,38 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų, nuo 2018 m. rugpjūčio 5 d. nesumokėtos 270,06 Eur kredito palūkanos, laiku negražinta 357,63 Eur kredito dalis, 5,02 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų. Bankas šiuo pranešimu pareiškėjus informavo, kad, jiems skolos nesumokėjus iki 2018 m. rugsėjo 26 d., bankas, vadovaudamasis kredito sutarties 11.1 papunkčiu ir Civilinio kodekso 6.217 straipsniu ir 6.874 straipsnio 2 dalimi, nuo 2018 m. rugsėjo 26 d. nutrauks kredito sutartį. Banko pateiktais registruotos siuntos gražinimo duomenimis, pareiškėjams siųsti registruoti pranešimai nebuvo įteikti, nes pareiškėjai per siuntos saugojimo laiką neatsiėmė laiškų.

Taigi, bankas 2018 m. rugsėjo 26 d. vienašališkai nutraukė kredito sutartį dėl to, kad pareiškėjai netinkamai vykdė mokėjimus pagal kredito sutartį ir, bankui pateikus reikalavimus mokėti skolą, visos skolos bankui nesumokėjo. Paskutinio banko pareiškėjams 2018 m. rugpjūčio 23 d. siūsto pranešimo mokėti skolą dieną pareiškėjų skola bankui sudarė 2 318,39 Eur. Vis dėlto ginčo byloje konstatuota, kad bankas neteisėtai laikotarpiu nuo 2012 m. gegužės 7 d. iki 2014 m. kovo 5 d. pareiškėjams palūkanas už naudojimąsi kreditu skaičiavo taikydamas 2,04 proc. metinę palūkanų normą ir dėl šių banko neteisėtų veiksmų pareiškėjai bankui permokėjo 4 042,94 JAV dolerio (3 640,98 Eur) palūkanų už naudojimąsi kreditu.

2012 m. balandžio 27 d. papildomu susitarimu kredito gavėjai su banku susitarė dėl anuitetinio kredito gražinimo ir palūkanų mokėjimo metodo (Specialiosios dalies 2.13 papunktis). Bendrosios dalies 1.12.1 papunktyje paaiškinta anuitetinio mokėjimo metodo sąvoka – tai kredito gavėjo pasirinktas ir Specialiosios dalies 2.13 papunktyje nustatytas kredito gražinimo ir palūkanų mokėjimo metodas, pagal kurį mokėjimo dieną visų palūkanų nustatymo laikotarpiu yra mokamos vienodo dydžio įmokos. Taigi, pareiškėjų atliktas mokėjimas pagal kredito sutartį paskirstomas vienodomis dalimis dengti negražintą kredito dalį bei dalį palūkanų už naudojimąsi kreditu. Pagal 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo 16 punktą, kredito gavėjams sumokant mažesnę įmokos sumą, nei nustatyta, bankas turi teisę pats savo nuožiūra paskirstyti tokį mokėjimą kredito gavėjo įsiskolinimui dengti, nepaisydamas kitokio kredito gavėjo nurodymo. Įvertinus, kad bankas neteisėtai skaičiavo palūkanas už naudojimąsi kreditu, darytina išvada, kad bankas pareiškėjų permokėta 4 042,94 JAV dolerio (3 640,98 Eur) palūkanų už naudojimąsi kreditu sumą turėjo paskirstyti pareiškėjų skolai padengti pagal 2012 m. balandžio 27 d. papildomame susitarime nustatytas įmokų paskirstymo sąlygas. Jeigu bankas pareiškėjų permokėta palūkanų už naudojimąsi kreditu sumą būtų paskirstęs pareiškėjų skolai pagal kredito sutartį dengti, pareiškėjų skola bankui nebūtų susidariusi ir nebūtų atsiradęs pagrindas bankui vienašališkai nutraukti kredito sutartį. Kadangi pareiškėjų skola bankui susidarė dėl banko neteisėtų veiksmų, darytina išvada, kad pareiškėjai nebuvo iš esmės pažeidę kredito sutarties, todėl bankas nepagrįstai vienašališkai 2018 m. rugsėjo 26 d. nutraukė kredito sutartį. Nustačius faktą, kad pareiškėjų permokėta suma susidarė dėl banko kaltės jam neteisėtai skaičiuojant metinę palūkanų už naudojimąsi kreditu normą, bankui tenka pareiga gražinti pareiškėjams jų bankui permokėtų palūkanų už naudojimąsi kreditu sumą.

Civilinėje teisėje yra pripažįstamas įskaitymas kaip vienas iš prievolės pasibaigimo būdų. Prievolė baigiasi, kai įskaitomas priešpriešinį vienaarūšį reikalavimas, kurio terminas suėjęs arba kurio terminas nenurodytas ar apibūdintas pagal pareikalavimo momentą;

įskaitymui pakanka vienos šalies pareiškimo (CK 6.130 straipsnio 1 dalis, 6.131 straipsnio 1 dalis). CK 6.131 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „jeigu įskaitymas nepadengia viso reikalavimo arba skolos dokumentas reikalingas kreditoriui kitoms teisėms įgyvendinti, tai kreditorius turi teisę pasilikti skolos dokumentą su įrašu apie įskaitymą, tačiau privalo apie įskaitymą raštu pranešti skolininkui.“ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. gruodžio 11 d. nutartyje UAB „Ferteksos transportas“ v. Baltarusijos įmonė „Beloruskalij“ byloje Nr. 3K-3-624/2006 konstatuota, kad „pagal CK 6.130 straipsnio nuostatas tam, kad būtų galima atlikti įskaitymą, turi būti šios sąlygos: pirma, prievolės šalys turi turėti viena kitai abipusių teisių ir pareigų, t. y. skolininkas kartu turi būti ir savo kreditoriaus kreditorius, o kreditorius – ir savo skolininko skolininkas; antra, šalių reikalavimai turi būti priešpriešiniai, t. y. šalys turi turėti reikalavimus viena kitai, o ne trečiajam asmeniui; trečia, šie šalių reikalavimai turi būti vienas kitam, t. y. abiejų prievolių dalykas turi būti toks pat (pavyzdžiui, šalys viena kitai turi sumokėti pinigus, suteikti viena kitai tam tikras paslaugas ir pan.); ketvirta, abu reikalavimai turi galioti; penkta, abu reikalavimai turi būti vykdytini; šešta, abu reikalavimai turi būti apibrėžti.“ Pareiškėjų skolinis reikalavimas bankui 4 042,94 JAV dolerių (3 640,98 Eur), banko reikalavimas pareiškėjams pagal kredito sutartį – 127 351,53 Eur (reikalavimas nurodytas notaro vykdomajame įrašė), todėl bankas turėtų atlikti dalinį prievolės įskaitymą, t. y. pareiškėjų permokėtą palūkanų sumą įskaityti į pareiškėjų negrąžintos skolos bankui sumą.

Dėl įsipareigojimų nevykdymo palūkanų skaičiavimo

Pareiškėjų atstovas ginčija banko *po kredito sutarties nutraukimo* skaičiuojamas 16 proc. įsipareigojimų nevykdymo palūkanas nuo visos negrąžintos kredito sumos iki visiško prievolės įvykdymo.

2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo 7.2 papunktyje reglamentuotos įsipareigojimų nevykdymo palūkanos: „jeigu kreditas, palūkanos ar bet koks kitas mokėjimas pagal Sutartį nesumokamas nustatytu laiku į kredito sąskaitą ar kitą banko sąskaitą, kurią bankas nurodo kredito gavėjui, yra skaičiuojamos metinės įsipareigojimų nevykdymo palūkanos, kurios yra lygios 16 proc. nuo visos laiku nesumokėtos sumos, pradedant skaičiuoti nuo kitos dienos, einančios po mokėjimo dienos iki įsiskolinimo padengimo.“

Lietuvos bankui pateiktas notaro vykdomasis įrašas patvirtina, kad iš pareiškėjų išieškoma 16 proc. dydžio sutartinės metinės palūkanos nuo negrąžinto kredito (126 660,55 Eur) ir nesumokėtų palūkanų (181,90 Eur) nuo 2018 m. spalio 5 d. iki vykdomojo įrašo visiško įvykdymo.

Konstatavus, kad bankas nepagrįstai 2018 m. rugsėjo 26 d. nutraukė kredito sutartį, darytina išvada, kad banko *po kredito sutarties nutraukimo* skaičiuojamos 16 proc. įsipareigojimų nevykdymo palūkanos nuo visos negrąžintos kredito sumos iki visiško prievolės įvykdymo yra nepagrįstos. Atsižvelgdamas į tai, bankas turėtų atsisakyti 16 proc. įsipareigojimų nevykdymo palūkanų skaičiavimo nuo visos negrąžintos kredito sumos, o pareiškėjų jau sumokėtas sumas už įsipareigojimų nevykdymo palūkanas, remdamasis CK 6.131 straipsnio 4 dalimi, reglamentuojančia dalinį prievolės įskaitymą, įskaityti į pareiškėjų negrąžintos skolos bankui sumą.

Dėl 441,64 JAV dolerių įmokos įskaitymo

Pareiškėjų atstovas teigia, kad iš pareiškėjų 2016 m. rugpjūčio 22 d. sumokėtos 441,64 JAV dolerių įmokos bankas įskaitė tik 29,22 JAV dolerio, o likusią įmokos dalį pasisavino. Bankas teigia, kad į 2018 m. lapkričio 23 d. sumokėtų / priskaičiuotų sumų detalizaciją per klaidą neįtraukė 441,24 JAV dolerio kaip įskaitytos sumos, tačiau sisteminiai skolos skaičiavimai ir nurašymai buvo atlikti tinkamai. Bankas Lietuvos bankui pateikė 2019 m. liepos 30 d. atnaujintą sumokėtų / priskaičiuotų sumų detalizaciją, iš kurios matyti, kad pareiškėjų sumokėta 441,24 JAV dolerių suma buvo paskirstyta pradelstoms palūkanoms už naudojimąsi kreditu bei įsipareigojimų nevykdymo palūkanoms dengti. Vadovaudamasis 2012 m. balandžio 27 d. papildomo susitarimo 16 punkto nuostata, bankas, esant kredito įmokų pradelsimui, turi teisę kredito gavėjų sumokėtą įmoką paskirstyti įsiskolinimams padengti savo nuožiūra.

Atsižvelgiant į tai, kad bankas pateikė duomenis, jog pareiškėjų atlikti mokėjimai – 441,64 JAV dolerio, buvo įskaityti, nėra pagrindo sutikti su pareiškėjų atstovo teiginiu, kad bankas pasisavino dalį pareiškėjų 2016 m. rugpjūčio 22 d. sumokėtos įmokos.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies tenkinti pareiškėjų V. B. ir I. B. reikalavimą ir rekomenduoti bankui:

1.1. pareiškėjų permokėtą palūkanų už naudojamąsi kreditu sumą įskaityti į pareiškėjų negrąžintos skolos bankui sumą;

1.2. neskaičiuoti 16 proc. įsipareigojimų nevykdymo palūkanų po kredito sutarties nutraukimo nuo visos negrąžintos kredito sumos, o pareiškėjų jau sumokėtas sumas už įsipareigojimų nevykdymo palūkanas įskaityti į pareiškėjų negrąžintos skolos bankui sumą;

1.3. atnaujinti 2008 m. kovo 31 d. kredito sutarties galiojimą ir atsisakyti priverstinio vykdymo veiksmų.

2. Įpareigoti banką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1 punkte nurodytas rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Bankui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis turi teisę dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius